

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain 7 §:n kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikuntalain 7 §:n kumoamisesta (HE 23/2026 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kulttuuriasiainneuvos Juha-Pekka Suomi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- liikuntatoimen ylitarkastaja Ulla Silventoinen, Lupa- ja valvontavirasto
- pääsihteeri Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto
- Päijät-Hämeen liiton vt. maakuntajohtaja Juha Hertsi, Maakuntaliittojen yhteistyöelin
- erityisasiantuntija Sami Niemi, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Heidi Pekkola, Suomen Liikunnan Alueet ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Varsinais-Suomen liitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi liikuntalain säännös alueellisesta liikuntaneuvostosta. Uutena keskusvirastona toimivan Lupa- ja valvontaviraston ohjausrakenne on erilainen kuin aluehallintovirastojen ohjausrakenne oli. Lupa- ja valvontavirastolle ei siksi ole tarpeellista luoda alueellista liikuntaneuvostoa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tausta ja tavoitteet

Valtion aluehallintoa on uudistettu vuoden 2026 alusta lukien. Uudistuksella on perustettu valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto sekä kymmenen alueellista elinvoimakeskusta. Samalla aiemmin toimineiden kuuden aluehallintoviraston, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja 15:n elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toiminta on päättynyt.

Sivistysvaliokunta on valtion aluehallintouudistusta koskevaa lainsäädäntöä (HE 13/2025 vp) käsitellessään pitänyt tärkeänä, että uudistuksessa huolehditaan alueellisen asiantuntemuksen säilymisestä, riittävästä toimipaikkaverkostosta ja valtion aluehallinnon mahdollisuuksista toimia kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille (SiVL 2/2025 vp).

Ennen aluehallintouudistuksen voimaantuloa liikuntalaissa säädettiin siitä, että liikunnan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot ja että aluehallintovirastossa on asiantuntijaelimenä alueellinen liikuntaneuvosto, jonka maakunnan liitto asettaa. Tällä hetkellä voimassa olevassa liikuntalaissa säädetään, että liikunnan alueellisesti hoidettavista valtionhallinnon tehtävistä vastaa Lupa- ja valvontavirasto ja että Lupa- ja valvontavirastossa on asiantuntijaelimenä alueellinen liikuntaneuvosto, jonka maakunnan liitto asettaa.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä alueellista liikuntaneuvostoa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Lupa- ja valvontavirastolle ei ole tarpeellista luoda yhtä alueellista — eli käytännössä valtakunnallista — liikuntaneuvostoa, koska valtion liikuntaneuvosto, josta säädetään liikuntalain 6 §:ssä, toimii jatkossakin opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä. Lupa- ja valvontavirastolle ei myöskään ole mahdollista luoda useita alueellisia liikuntaneuvostoja, koska uusi virasto on valtakunnallinen eikä sillä ole aluerakenteita.

Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana.

Alueellisen näkökulman turvaaminen

Alueellisten liikuntaneuvostojen keskeisin tehtävä on aiemmin ollut lausuntojen antaminen liikuntapaikkojen perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmista, mutta tämä tehtävä on poistunut opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin tehdyllä muutoksella vuoden 2025 alusta lukien. Käytännössä muutos on merkinnyt sitä, että alueellisten liikuntaneuvostojen toiminta on supistunut ja niiden rooli viranomaistoiminnassa on vähentynyt merkittävästi jo ennen valtion aluehallintouudistusta.

Osa lausunnonantajista on valiokunnan asiantuntijakuulemisessa vastustanut alueellisten liikuntaneuvostojen lakkauttamista, koska neuvostoilla on ollut merkittävä rooli paikallistuntemuksen ja yhteistyön edistämisessä. Muutamissa lausunnoissa on myös esitetty huoli siitä, että alueellinen osallisuus heikkenee ja liikunnan kehittämistyö etäänny paikallisista toimijoista. Sivistysvaliokunta toteaa, että alueellisten toimijoiden on mahdollista perustaa tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijaverkostoja ja yhteistyömekanismeja myös ilman

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2026 vp

lainsäädännön velvoitetta. Uudistuksen vaikutuksia ja kehittämistarpeita on seurattava tarkkaan, ja tarvittaessa on vahvistettava alueellisia näkökulmia liikuntapolitiikassa. Kunnat ovat hyvin erilaisia esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen osalta.

Hallituksen esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan liikunnan edistämisestä annettua valtioneuvoston asetusta on tarkoitus täydentää siten, että siitä ilmenee alueellisen näkökulman huomioon ottaminen myös uudessa virastorakenteessa. Asetuksessa tullaan säätämään siitä, että Lupa- ja valvontaviraston on pyydettävä ja saatava maakuntien liitoilta lausunto kunkin maakunnan alueen kuntien liikuntapaikkarakentamisen hankkeista ennen kuin virasto antaa lausuntonsa opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaan kuuluvista liikuntapaikkarakentamisen perustamiskustannuksiin myönnettävistä avustuksista. Sivistysvaliokunta kannattaa muutoksia, joilla alueellisen näkökulman huomioon ottaminen on tarkoitus turvata.

Alueellisten liikuntaneuvostojen lakkauttamisen ei arvioida heikentävän Lupa- ja valvontaviraston mahdollisuuksia huomioida alueellisia olosuhteita ja liikuntapoliittisia tarpeita. Saadun selvityksen mukaan liikuntatoimen viranhaltijat sijoittuvat Lupa- ja valvontavirastossa ympäri Suomea monipaikkaisesti ja heillä on vankka alueellinen asiantuntemus, jota hyödynnetään viranomaistyössä. Alueellisen asiantuntemuksen ylläpidossa hyödynnetään viraston alueellisia, monialaisia tiimejä, joissa on edustus varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston eri toimialoilta. Monialaisissa tiimeissä kuullaan tarvittaessa erilaisia alueellisia toimijoita, ja tiimien avulla saadaan kerättyä eri toimialoilta kattavaa alueellista tietoa, jota hyödynnetään liikuntatoimen eri tehtävissä.

Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluu muun muassa kuntien ja liikunnan sidosryhmien informointi ja koulutuksen järjestäminen liikuntapoliittisista tavoitteista, toimenpiteistä ja resursseista. Tähän liittyen virasto järjestää verkosto-, sidosryhmä- ja koulutustilaisuuksia sekä yksin että yhteistyössä eri toimijoiden, kuten liikunnan aluejärjestöjen, kanssa. Tilaisuuksissa käydään vuoropuhelua kuntien ja sidosryhmien kanssa alueellisen tilannetiedon ylläpitämiseksi. Lisäksi viraston liikuntatoimi on edustettuina eri toimijoiden koordinoimissa verkostoissa sekä työryhmissä. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että ymmärrys kuntien ja alueiden tilanteista säilyy Lupa- ja valvontavirastossa vahvana.

Asiantuntijalausunnossa todetun mukaisesti virastouudistuksen yhtenä tavoitteena on valtakunnallisesti yhdenmukaiset käytännöt sekä sujuvat ja tehokkaat prosessit. Valiokunta pitää myönteisenä, että liikuntatoimen valtionavustusten käsittelyprosessit on arvioitu ja yhdenmukaistettu, jotta voidaan turvata eri puolelta Suomea tulevien ja erityyppisten hankkeiden yhdenvertainen ja tasapuolinen käsittely.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 23/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2026 vp

Helsingissä 16.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok
varajäsen Hanna-Leena Mattila kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2026 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi liikuntalain säännös alueellisesta liikuntaneuvostosta. Uutena keskusvirastona toimivan Lupa- ja valvontaviraston ohjausrakenne on erilainen kuin aluehallintovirastojen ohjausrakenne oli. Lupa- ja valvontavirastolle ei siksi ole hallituksen esityksen mukaan tarpeellista säilyttää alueellista liikuntaneuvostoa.

Keskustan sivistysvaliokuntaryhmä ei kannata hallituksen esitystä alueellisten liikuntaneuvostojen lakkauttamisesta. Useissa sivistysvaliokunnalle annetuissa lausunnoissa on suhtauduttu joko kriittisesti tai kielteisesti alueellisten liikuntaneuvostojen lakkauttamiseen. Lakkauttamisen sijaan niiden roolia tulisi päinvastoin kasvattaa ja kehittää laaja-alaisena liikunnan edistämisen asiantuntijaverkostona, kuten valtion liikuntaneuvosto esitti sivistysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa.

Alueelliset liikuntaneuvostot ovat sekä antaneet lausuntoja että toimineet alueellaan yhteistyöfoorumeina, joiden avulla alueen kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden näkemykset on voitu koota yhteen. Jos liikuntaneuvostot lakkautetaan, alueellinen näkemys ja asiantuntemus esimerkiksi liikuntapaikkarakentamiseen ja olosuhteisiin heikkenevät. Jäljelle jäävät valtion liikuntaneuvosto ja Lupa- ja valvontaviraston henkilöstö eivät edusta alueellista kattavuutta eivätkä omaa riittävää alueellista asiantuntemusta. Valtion liikuntaneuvosto toteaa itsekkin valiokunnalle antamassaan lausunnossa, että sillä ei ole suoraa alueellista asiantuntijajakytköstä, joten se ei voi korvata alueellisia liikuntaneuvostoja.

Maakuntaliitoille esitetty lausuntomahdollisuus on parannus alkuperäiseen esitykseen, mutta ei korvaa alueellisia liikuntaneuvostoja, jotka toimivat useamman maakunnan yhteistyöverkostoina ja joissa oli runsaasti poikkihallinnollista liikuntaosaamista.

Orpon hallitus on harjoittanut eri hallinnonaloilla voimakasta keskittämispolitiikkaa. Se on lakkauttanut jo 240 toimipaikkaa ja keskittänyt palveluja. Alueellisten liikuntaneuvostojen lakkauttaminen on jatkumoa keskittämispolitiikalle.

Keskustan sivistysvaliokuntaryhmä pitää välttämättömänä, että lakimuutoksen vaikutuksia seurataan tarkoin ja valtioneuvosto varmistaa alueellisten näkökulmien riittävän ja tasapuolisen huomioimisen päätöksenteossa ja tekee tarvittaessa korjauksia lainsäädäntöön, mikäli alueellisten tarpeiden ja näkökulmien huomioiminen ja asiantuntemus heikkenevät.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

**Valiokunnan mietintö SiVM 2/2026 vp
Vastalause**

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lakimuutoksen vaikutuksia ja varmistaa alueellisten liikuntaneuvostojen lakkautusten jälkeen muilla tavoilla alueellisten näkökulmien riittävän ja tasapuolisen huomioimisen päätöksenteossa..

Helsingissä 16.4.2026

Hanna Kosonen kesk
Hanna-Leena Mattila kesk